

Орлова О.А.

громадський діяч, волонтер,
амбасадор України за кордоном,
членкиня парламенту біженців у Швейцарії
м. Цюрих, Швейцарія

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНЦІВ У КОНТЕКСТІ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ (ДОСВІД ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ У ШВЕЙЦАРІЇ)

Вимушена «еміграція» українців у 2022 році, сформувала нову українську діаспору у Швейцарії. Дуже живу та активну. Вона складається із невеликих, але міцних ком'юніті у кожному кантоні. Ці осередки не просто зберігають зв'язок із Батьківщиною, вони майже не щотижня створюють, надихають, дивують, підтримують і розповідають про Україну світові.

Завдяки організованим заходам місцеві жителі знайомляться не лише з українською кухнею чи одягом, але й з піснями й танцями, декоративно-прикладним та художнім мистецтвом, літературою, поезією, а також віруваннями і навіть забобонами – всім тим, що формує наш глибинний культурний код. І що є особливо цінним – швейцарці хочуть знати більше. Вони відкриті. Їм справді цікаво.

Серед чималого списку яскравих подій, визначне місце посідають традиційні (народні) українські гуляння, зокрема: Купальські забави, меланкування, Різдвяні вечорниці тощо.

Так, у співдружності із громадською організацією UkrainaSupport (м. Вінтертур, кантон Цюрих; керівниця – Інна Слюсарчук) у грудні 2024 року нами було проведено дуже камерне і напрочуд яскраве театралізоване дійство «Андріївські вечорниці»: ліпили вареники, кусали калиту, ворожили на суджених, співали традиційні пісні. Родзинкою вечора стало виконання народної пісні «Варенички» дуєтом українки та швейцарця. Фразу «Навари, милая» ще довго згадували у розмовах.

Усі гості з великим захопленням брали участь у кожному інтерактиві та з неабияким задоволенням ласували варениками, млинцями, пирогами, приготовленими учасниками заходу та українським Food-проектом Faino.CH.

До речі, саме малювання стало візитівкою організації. Вже понад 2 роки існує арт-студія для дітей, під керівництвом художниці Ірини Іванченко, де абсолютно безкоштовно діти мають можливість навчитися передавати на папері свої емоції, почуття та думки за допомогою фарби та пензлика. Художній простір буквально заповнений виставками робіт маленьких митців. А час від часу на майстер-класи до Ірини приходять також поважні українські сеньйори та сеньйорити, які вчаться справлятися зі стресом за допомогою образотворчого мистецтва.

«Мистецтво без кордонів заради миру» – саме таке гасло та однойменна персональна виставка у Ірини Іванченко. І саме цей наратив впроваджує у швейцарсько-українське суспільство художниця, презентуючи свої роботи у галереях Цюриха, Женеви, Берну, Вінтертура тощо.

Ще одним значеннєвим проектом для українців у Швейцарії стало відкриття на громадських засадах українського дитячого клубу «Зернятко» у м. Біль, кантон Берн, керівниця – Ауріка Івашко. Цей клуб – не просто місце для занять, це простір для дітей, які були відірвані від Батьківщини, змушені інтегруватись у нове, геть незнайоме суспільство, та все ж таки мають змогу залишатися з Батьківщиною на зв'язку.

Щонеділі тут проходять уроки української школи, де діти вивчають мову, історію, культуру, звичаї свого народу. Вони також беруть участь у місцевих заходах, наприклад: ставлять Вертеп до Різдва, розписують писанки до Великодня, малюють картини до Дня Матері, зустрічають Весну з народними переспівами.

Долучаються до встановлення рекордів, наприклад, одночасного перегляду документального фільму «ZLO» у межах Всеукраїнської акції чи наймасовішого виконання пісні «Contra Spem Spero» у прямому етері. А ще підтримали

український анімаційний проєкт – мультфільм «Мавка», який пройшов із великим Sold Out.

Важливо відзначити також, що Більська українська громада є досить активною. Соціально-культурне життя місцевої діаспори наповнене:

- щотижневими зустрічами жіночого клубу, де дівчата та жінки різного віку мають можливість проявляти свою творчість, висловлювати біль за допомогою арт-терапевтичних методів, спілкуватись у колі однодумців;
- зустрічами у місцевій церкві, де діляться своїм досвідом представники і віряни різних релігійних конфесій, разом святкують Пасху та Різдво, підтримують один та одного та надають допомогу;
- періодичними зустрічами читацького клубу, де знайомимо усіх бажаючих із новинками українського книговидавництва (до речі, популяризувати українську книгу взяли одразу – на початку вимушеної еміграції, і наразі попит на таку літературу, зокрема класичні твори, надзвичайно високий).

Неймовірний проєкт-виставка «Вишиті рушники – душа української оселі» у невеличкому селі Оттікон (кантон Цюрих), організована Анною Величко – співзасновницею Асоціації розвитку української культури у Швейцарії Kulturverein Schweiz, сколихнула не тільки місцеву громаду, а й увесь швейцарський культурний простір.

В автентичному швейцарському музеї, що нагадував українську сільську хату: мазана грубка, низька стеля, глиняні глечики, а на стінах – барвограй вишивки з усіх куточків України: тут і хрестик, і гладь, і квіти, і півники, червоні та рожеві орнаменти. Простір буквально дихав Україною.

Організаторка «збирала» експонати самотійно: друзі, знайомі, просто небайдужі люди приносили свої сімейні реліквії (ті, які обережно склали у тривожну валізу під час виїзду з дому) на виставку. Цікавим спостереженням став факт, що швейцарські відвідувачі сприймали виставку загалом, як єдине ціле, захоплюючись красою, тонкістю робіт. А ось українці заглиблювались у деталі: галицька чи слобожанська вишивка, чому саме цей візерунок зображено, чому ці

кольори використано та подібне. Більшість рушників вишивали, прості господині для окраси власного дому, тому вони не мають високої майстерності виконання, але натомість напрочуд щирі, унікальні, персональні. Були також домоткані рушники, оздоблені мережевом, гачкуванням, з вибійкою.

Та не рушниками лиш дивувала господиня. Анна запросила на відкриття виставки талановиту скрипальку. Гості слухали скрипку – ніжну, чуттєву, щемку. Її мелодії торкались душі. А потім хором разом, дружньою швейцарсько-українською громадою співали колядки й щедрівки.

До речі, згадана раніше Асоціація, співзасновницею якої є Анна, зосереджена на обміні досвідом, розвитку та популяризації української культури у Швейцарії. Вони є активними та завзятими «культурними інформаторами» за кордоном.

І це лише маленька частина того, що проводиться тут, за понад 3500 кілометрів від дому.

Ми знаходимо точки дотику, спільне для наших культур: як от українські Верховині трембіти та альпійські горни, чи часте підняття голосу вверх і використання характерного «гуцульського» тремтливого тону у піснях та схожі вокальні техніки у швейцарських йодлі, народна вишивка чи поєднання кольорів на художньому полотні.

Новій українській діаспорі вдалося змінити ставлення до України. Вдалось показати її не лише як країну, що бореться за своє майбутнє, а як самобутню націю, яка живе, дихає, любить, створює своє сьогодення і пам'ятає вчорашнє минуле.

Ми цінуємо і спільне, і відмінне. І саме це створює міжкультурний віночок, плетений із поваги, щирості та любові. Ми єднаємось між собою, і до нас доєднуються європейці.

Популяризація українськості, на нашу думку, має відбуватись саме таким чином: лагідно, нативно й з великою любов'ю – від самих українців.